

ABSTRACT

Authors: Malin Wahlman and Kristina Wennergren

Title: Kompetenta eller olämpliga? – Medias diskussion om homosexuellt föräldraskap

Supervisor: Charlotta Zettervall

Assessor: A

The aim of our study was to examine how gay parenting is constructed in Swedish newspapers. To get a more thorough understanding of the contents of the eleven selected articles, we did a content analysis. To perform a good analysis, we chose to create themes and encode the texts. The selected articles were published between the years 2002 to 2004 when gay rights to adoption were raised.

We concluded that there were different ways to construct homosexual parenting. In the articles we could distinguish two different positions as both used different strategies to construct an image of gay parenting. We have seen a tendency in the arguments used by those who are pro gay parenting. Their argument is based on that it is the suitability as a parent who should determine when an adoption should be approved. They emphasize that there should be a right for all to be considered as an adoptive parent. They also view that there is no research evidence to exclude people with different sexual orientation than the heterosexual. We could deduce that those who take a stand against homosexual parenting tended to focus on the negative consequences that gay parenthood could result in for adopted children. They also considered that the negative social attitudes are a risk to those adopted by homosexuals in which they may be subjected to such as bullying in school. Common to the various position holders was that they both claimed the “child’s best interests” as their approach.

Nyckelord: Homosexuellt föräldraskap, media, attityder, adoption, barnets bästa

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Problemformulering.....	1
2. Syfte och frågeställningar.....	3
2.1 Avgränsningar.....	3
2.2 Förförståelse.....	4
3. Metod.....	4
3.1 Metodval.....	4
3.2 Val av material.....	5
3.3 Tillvägagångssätt.....	6
3.3.1 Analysschema.....	7
3.3.2 Arbetsfördelning.....	8
3.4 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.....	8
4. Etiska överväganden.....	9
5. Bakgrund.....	10
5.1 En historisk återblick.....	10
5.2 Adoptionslagstiftning.....	11
6. Tidigare forskning.....	12
6.1 Diskursiv diskriminering av regnbågsfamiljer.....	12
6.2 En utvärdering av homo – och heterosexuella adoptioner.....	13
6.3 Mot alla odds.....	14
6.4 <i>This is normal for Us: resiliency and resistance amongst lesbian and gay parents</i>	15
7. Teori.....	15
7.1 Socialkonstruktivism.....	16
7.1.1 Claims.....	16
7.1.2 Claims-makers.....	17
7.1.3 Audience.....	18
7.2 Heteronormativitet.....	19
8. Resultat.....	20
8.1 Barnets situation.....	21
8.1.1 Synen på barnets situation enligt dem som är för homosexuellt föräldraskap.....	21

8.1.2 Synen på barnets situation enligt dem som är mot homosexuellt föräldraskap.....	23
8.1.3 Barnets situation ur ett psykologiskt perspektiv.....	24
8.1.4 Barnets situation ur ett samhällsperspektiv.....	25
8.2 Homosexuellas rättigheter.....	26
8.2.1 Hur de olika talarna argumenterar för/mot homosexuellt föräldraskap.....	26
8.2.2 Homosexuella pars rättigheter sett ur juridisk mening.....	27
8.3 Synen på regnbågsbarn.....	29
8.3.1 De ”idealiserade” regnbågsbarnen.....	29
8.3.2 De ”stackars” regnbågsbarnen.....	30
9. Analys.....	31
9.1 Skapandet av det positiva föräldraskapet.....	34
10. Slutdiskussion.....	35
11. Avslutande reflektioner.....	37
12. Referenslista.....	39
12.1. Bilaga - Frågeschema.....	43

1. PROBLEMFÖRMULERING

”När hon frågar får vi väl helt enkelt berätta som det är. Att vi inte hade några fröer, så vi var tvungna att köpa dem i en fröaffär. Och att det var en snäll man som hjälpte oss så att vi fick just Agnes”. (”Inga problem att adoptera Agnes” i Sydsvenskan 2004-08-07).

En stor del av populationen har en önskan om att någon gång i framtiden skaffa barn. Att skaffa barn ses ofta som en självklarhet men det gäller långt ifrån alla. Ofrivillig barnlöshet är ett problem som rör många, det kan vara en kvinna som har problem med sina äggstockar eller en man med störd spermiebildning. Det kan också beröra par som lever i samkönade relationer som av den anledningen inte kan få barn genom ”naturlig väg”. Det finns dock en distinkt skillnad mellan dessa par. Otaliga diskussioner kring samkönade pars lämplighet som föräldrar har förts och det finns de som anser att homosexuella par inte bör ges möjligheten till att bli föräldrar. Detta är inte fallet för den heterosexuella mannen och kvinnan som på grund av fysiska åkommor inte kan skaffa barn.

År 2002 kom propositionen 2001/02:123 ”Partnerskap och adoption” där regeringen föreslog att registrerade partner ska ges möjlighet att prövas som adoptivföräldrar. Propositionen innebar att två partners gemensamt kan adoptera ett barn och att en partner kan adoptera den andra partners barn (proposition 2001/02:123). När förslaget kom vände sig flera remissinstanser mot förslaget. Bland dem fanns Socialstyrelsen, BRIS och Barnombudsmannen. Deras invändningar hade sin grund i att förslaget inte utgick ifrån barnets utan präglades av de vuxnas perspektiv. Instanserna framhöll att adopterade barn skiljer sig från andra genom sin bakgrund och att detta faktum kan ge upphov till psykisk belastning för barnet. Vidare menade de att barnet utöver denna sårbarhet även skulle behöva hantera familjens ”speciella situation” vilket skulle kunna innebära ytterligare psykisk påfrestning (*ibid.*). Riksskatteverket åberopade att det fanns en risk att svenska adoptionsbeslut inte skulle erkännas utomlands vilket i vissa situationer skulle kunna ge negativa konsekvenser för barnet (*ibid.*). Vidare menade remissinstanserna att;

”En annan invändning är att det saknas länder som är beredda att lämna barn för adoption till homosexuella par och att det därför inte finns behov av någon lagändring”. (Proposition 2001/02:213 sid. 20).

I och med att propositionen lades fram skedde en omröstning i kammaren då riksdagen antog regeringens förslag. År 2003 trädde en lagändring i kraft vilken innebar att homosexuella par skulle kunna prövas som adoptivföräldrar (SOU 2001:10). I fjärde kapitlet i föräldrabalken

finns de grundläggande bestämmelserna för adoption. Där står det bland annat att man inte behöver vara gift för att adoptera, alltså kan även ensamstående adoptera. Däremot kan endast makar och registrerade partner adoptera ett barn tillsammans (Sverne Avrill & Svensson 2008).

Frågan om samkönades möjlighet att adoptera är intressant ur den synpunkt att dagens samhälle genomsyras av en heterosexuell norm, där annan sexuell orientering ses som avvikande (Ambjörnsson 2006) och att heteronormen finns överallt och bland alla människor i samhället menar Öhman (2009). Beroende på hur vi handlar, medvetet och omedvetet, stärks denna norm och alla förutsätts idag vara heterosexuella (*ibid.*). Den heterosexuella kärnfamiljen är alltså en del av den rådande normen. Den stora majoriteten förutsätter att det finns en mamma och en pappa i varje barnfamilj trots att det i dagsläget finns många fler familjekonstellationer än ”mamma, pappa, barn” (*ibid.*).

Homosexuellt föräldraskap är relevant för det sociala arbetet då adoptionsprocessen samt fastställande av föräldraskap sker genom socialtjänsten. I förhållande till den heterosexuella majoriteten av befolkningen anses homosexuella som avvikande. Utifrån detta är det viktigt att dels de som är verksamma inom socialt arbete men också inom hälso- och sjukvården synliggör problematiken då homosexuella är en av de grupper som möts inom arbetet. Genom att uppmärksamma problematiken kan man minimera diskriminering och utanförskap. Media har stor relevans för socialt arbete då dess mediala kanaler kan påverka frågor inom det sociala fältet. De har makten att styra vilka frågor som får ta utrymme i den allmänna debatten, vidare kan det påverka hur den stora massan uppfattar och känner för ett visst fenomen eller problem. En annan sorts påverkan media har på socialt arbete är då de ofta speglar en negativ bild av det sociala arbete som utförs och på socialarbetare över lag. Detta kan i sin tur styra hur socialt arbete utförs i praktiken (Swärd & Starrin 2006).

2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Mot bakgrund av de debatter som förts kring samkönade pars rättighet att skaffa barn är vårt syfte att undersöka hur diskussionen sett ut i svenska dagstidningar. Utifrån utvalda artiklar ska vi undersöka hur homosexuellt föräldraskap konstrueras i svensk dagspress.

Frågeställningar

- Hur beskrivs och motiveras homosexuellas rätt respektive icke rätt till att skaffa barn?
- Vilka argument är vanligt förekommande för respektive mot homosexuellt föräldraskap
- Hur beskrivs barnens situation i artiklarna?

2.1 Avgränsningar

Valet att studera det samkönade föräldraskapet har sin grund i vår medvetenhet om att det icke heterosexuella föräldraskapet ses som avvikande i de flesta samhällen. Vår föreställning är att det finns många olika uppfattningar om det homosexuella föräldraskapet och att det är en diskussion som pågått länge. Den viktigaste avgränsningen vi gjort är att endast inkludera artiklar från en viss tidsperiod, vilket vi gjort för att fånga upp en viktig del av den debatt som pågått kring homosexuellt föräldraskap. Diskussionerna kring det samkönade föräldraskapet trappades upp runt år 2002 då adoptionsfrågan aktualiserades.

Anledningen till att vi valt att studera vilka synsätt som finns på barnets situation i artiklarna är på grund av att vi ville beröra barnperspektivet då det har en central roll i det sociala arbetet. Valet har också sitt ursprung i att vi under arbetets gång upptäckte att barnets välmående relativt ofta diskuteras i debatten, både då författaren är negativt eller positivt inställd till samkönat föräldraskap. Då ramarna för en C-uppsats är begränsade medförde detta att vi även fick avgränsa antalet dagstidningar. Vår ambition var trots detta att ha med artiklar av kvalitet vilket styrde vårt val av tidningarna. Vi har valt att exkludera kvällstidningar då de artiklar, i ämnet, vi fann där tenderade att ha en nöjeskaraktär¹.

¹ Se vidare sid. 7

2. 2 Förförståelse

Med förförståelse menas den uppfattning som forskaren har då denne börjar sin undersökning. Vilka förväntningar denne har i förväg, uppfattning om ämnet och hur saker och ting bör vara eller se ut. Resultaten är därför delvis en bekräftelse på de föreställningar forskaren från början hade (Lundman & Granheim 2008).

Vår förförståelse grundar sig i vårt allmänna intresse i rättighetsfrågor, frågor som bland annat innefattar homosexuellas rättigheter. Homosexuellt föräldraskap är flitigt omdebatterat och få kan därför säga sig inte ha någon förförståelse i ämnet. Vi har själva tagit del av den allmänna debatten som ägt rum i dagspress, radio och tv. Under åren 2002-2004 var debatten särskilt aktiv på grund av den lagändring som förestod. Vi har på grund av den intensiva debatten valt just dessa år, men måste därför också i synnerhet beakta vår egen förförståelse för att den i minsta möjliga utsträckning skall påverka undersökningens utgång. Eftersom vi ämnar presentera en så objektiv bild som möjligt i vår undersökning vill vi därför inte ta ställning i frågan då vi är medvetna om att vår förförståelse redan påverkat undersökningen gällande urval samt tolkning av materialet. Det är dock inte av primärt intresse då vi presenterar vårt resultat.

3. METOD

3.1 Metodval

Massmedia är ett medium som kan sprida attityder för och mot olika fenomen i samhället. Denna spridning kan ske genom tv, Internetsidor eller genom text i tidningar och innehållet i det som förmedlas kan sedan tolkas och analyseras av mottagarna. Att dagstidningar var den litteraturform vi ville studera beslutade vi om relativt tidigt. Då det var innehållet i dagstidningarna vi fann mest intressant, styrde det i sin tur vårt val av forskningsmetod. Vi ansåg att en kvalitativ innehållsanalys var den mest lämpade forskningsmetoden för att uppnå vårt syfte och besvara våra frågeställningar. Då vi inte endast var intresserade av vad som uttryckligen stod i artiklarna, kunde den kvalitativa innehållsanalysen bidra med att ge en djupare förståelse för vad som förmedlades i de olika texterna. Ytterligare ett argument för vårt val av metod är att en kvalitativ innehållsanalys fokuserar på att beskriva variationer (Lundman & Granheim 2009). En kvalitativ innehållsanalys fokuserar på tolkning av texter och är applicerbar på olika sorters texter (*ibid.*) Variationer kan upptäckas genom att identifiera skillnader och likheter i textinnehållet, vilket är en del av vår undersökning då vi

är intresserade av att finna skillnader i sätt att se på homosexuellt föräldraskap. En viktig aspekt när en kvalitativ innehållsanalys görs är att se texten i sin kontext vilken har betydelse för studien. Resonemanget är applicerbart i vår undersökning då de texter vi använt måste ses i sitt specifika sammanhang. De är publicerade under en tid då adoptionslagstiftningen var mycket omdebatterad och måste således betraktas ur denna kontext. Vid en kvalitativ ansats växlar forskaren mellan närhet och distans till sitt forskningsobjekt. Detta medför att forskaren blir medskapare i forskningsprocessen. Den kvalitativa forskningen menar Lundman och Granheim (2009) har en starkare uppfattning om, än den kvantitativa forskningen, att "sanningen" ligger i betraktarens ögon. Synsättet innebär att omvärlden ses som konstruerad och subjektiv dock finns det flera tolkningsmöjligheter av det som studeras (*ibid.*). En kvantitativ innehållsanalys syftar till att på ett systematiskt sätt beskriva textinnehåll vilket innebär att forskaren exempelvis räknar förekomsten av vissa företeelser i en text (Bergström & Boréus 2000). En kvalitativ innehållsanalys avser inte att räkna eller mäta några specifika förekomster i en text däremot kan man få en djupare förståelse (*ibid.*). Innehållsanalysen har sitt fokus på innehållet och termer i exempelvis en debatt vilket är just det fokus vårt arbete har. Vi har till avsikt att urskilja positioner och argument i debatten varför vi valt att använda den kvalitativa innehållsanalysen som vår forskningsmetod.

3.2 Val av material

Bevarandet och förändringen av diskursiva mönster ska sökas i de konkreta kontexter där språket sätts i spel skriver Winther Jørgensen och Phillips (2000). En sådan konkret kontext menar vi skulle kunna vara de artiklar vi använt oss av i vår undersökning.

Vi har valt att undersöka artiklar ur Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet samt Sydsvenskan. Vårt urvalskriterium grundar sig i att de är bland de största tidningarna i Sverige och når en relativt bred grupp av läsare. Dagens Nyheter skriver på sin hemsida att de har drygt 1,3 miljoner läsare varje dag (2010-11-10). Svenska Dagbladet har ungefär 488,000 läsare varje vardag (2010-11-10). På Sydsvenskans hemsida uppger de att de har cirka 307,000 läsare dagligen (2010-11-10). Vi var intresserade av att se hur massmedia rapporterade om homosexuellt föräldraskap och valde att använda oss av artiklar ur dagstidningar. "Artiklar av detta slag kan förmedla praktikers eller forskares erfarenheter av en viss företeelse, ett förhållande eller ett sätt att arbeta" (Friberg 2006 sid. 40). Utöver detta kan de även förmedla personers känslomässiga upplevelser av någon händelse. Det finns olika typer av artiklar såsom debattartiklar, insändare samt faktaredogörelser vilka kan bidra till utveckling av

kunskap men de skall användas med försiktighet (Friberg 2006). Eftersom vi endast studerat en begränsad mängd data menar vi att vår analys inte ska betraktas som populationens generella syn på frågan. Dock kan undersökningen kanske visa på tendenser och uttrycksformer.

3.3 Tillvägagångssätt

Tabell 1. Sökprocess*

<i>Databas</i>	<i>Sökord</i>	<i>Antal Träffar</i>	<i>Årtal</i>
Artikelsök	Homosex* Föräldra*	300	
	Homosex* Adoption	195	
	Homosexuella föräldrar	295	
Dagens Nyheter	Homosexuella föräldrar	25	2004
		15	2003
		35	2002
Svenska Dagbladet	Homosexuella föräldrar	27	2004
		15	2003
		35	2002
Sydsvenskan	Homosexuella föräldrar	135	2000-2010**

* Vissa av de texter vi funnit i Artikelsök återfinns även i dagstidningarnas arkiv

** Sydsvenskans arkiv var ej uppdelad i årtal och vi fick göra denna indelning själva efter sökprocessen därför är tidsintervallen uppdelad mellan 2000-2010

I början av vår datainsamlingsprocess använde vi oss av databasen ArtikelSök där vi påbörjade sökandet med ett antal olika sökord för att få en uppfattning om utbudet. Vi använde sökorden *homosex* föräldra**, *Homosex* adoption* samt *homosexuella föräldrar*. Vid denna tidpunkt hade vi inga tidsavgränsningar utan sökte fritt på ämnesorden. Kombinationerna *Homosex* föräldra** och *Homosex* adoption* gav oerhört många träffar vilka generellt inte var relevanta för vår undersökning då de innefattade allt som rörde

homosexuella, föräldraskap och adoption i generella termer. Mest användbart i sökandet var termen *homosexuella föräldrar* då denna inkluderade både homosexualitet och föräldraskap. Vi gick sedan vidare till att söka artiklar i dagstidningarnas egna arkiv och vi hade då beslutat om en avgränsning. Vid den tidpunkten sökte vi uteslutande efter artiklar publicerade åren 2002 till 2004 och med sökorden *Homosexuella föräldrar*. Vidare använde vi oss av tidningarnas egna artikelarkiv vid sökandet av artiklar och även där med hjälp av samma sökord.

Avgränsningen av åren 2002 till 2004 gjorde vi på grund av att adoptionslagstiftningen var ett mycket omdebatterat ämne under dessa år. Utefter detta gick det att anta att vi skulle finna artiklar som berörde homosexuella par samt föräldraskap. Vid sökandet av artiklar valde vi att endast inkludera text och inte bilder eller illustrationer vilka således inte ingår i vår analys. Ett annat exkluderingskriterium var artiklar som publicerats i tidningarnas nöjesdelar. Detta för att de inte var relevanta i förhållande till vårt syfte då denna typ av artiklar främst varit recensioner från filmer eller utställningar. Artiklarna är således utvalda efter deras relevans då de handlar om homosexualitet och föräldraskap. För att kunna analysera materialet har vi valt att koda texterna utifrån teman och underteman som knyter an till vårt syfte. Genom kodningen har vi fått fram ett brett underlag vilket vi sedan varit tvungna att gallra i för att få ett tydligare fokus. Detta resulterade sedan i ett antal underteman.

3.3.1 Analysschema

Då vi i vår undersökning valt att göra en kvalitativ innehållsanalys består en stor del av arbetet av tolkning av de artiklar vi valt att analysera. Analysen vi avser att göra bör inte behandla irrelevanta eller alltför långsökta argument som inte har med problematiken att göra. För att undvika detta och göra en relevant kvalitativ textanalys behövde vi ha en god förståelse för de utvalda artiklarna (Widerberg 2002). Ett hjälpmedel för att behandla materialet är till exempel analyscheman och vi har därför konstruerat ett sådant för att ha som utgångspunkt. Analysschemat består av frågeställningar som vi ställt till texterna för att finna för artiklarna, gemensamma ämnen. Frågorna finns schematiskt sammanställda i en bilaga (se Bilaga 1). För att konstruera ett analyschema var vi tvungna att först bli ”empirinära” vilket innebar att upprepade gånger läsa artiklarna för att få en överblick av materialet och för att upptäcka nyanser som vi från början inte kunnat urskilja. De frågor som vi valt till analyschemat kan inte på något sett ses som fullt övergripande, men är däremot relevanta för vår undersökning och för vårt syfte. Efter att ha ställt frågorna i analyschemat

till artiklarna kunde vi urskilja återkommande ämnen vilka sedan låg till grund vid våra val av teman.

3.3.2 Arbetsfördelning

För att öka vår produktivitet under vissa perioder har vi valt att fördela arbetet. Vår litteratursökning har gjorts gemensamt för att kunna diskutera fram relevant litteratur. Under arbetets gång har vi haft en pågående dialog med varandra för att ständigt vara säkra på att vi jobbat mot samma mål. Vi har haft en mycket jämn arbetsfördelning men gjort merparten av arbetet tillsammans för att få en samstämmig text. För att kunna föra en dialog har vi valt att hitta gemensamma tider att arbeta på.

3.4 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Validitet innebär att en mätmetod är valid om den mäter det den avser att mäta. I vår undersökning är det således viktigt att vi använt oss av rätt mätinstrument för att få svar på det vi avser att besvara. Då vi valt att studera dagstidningar och dess innehåll valde vi att använda innehållsanalys som mätinstrument då metoden syftar till att få en förståelse för en text innehåll. Bergström och Boréus (2000) menar att validitetsaspekten i vissa fall förändras då forskaren studerar samhällsvetenskapliga studieobjekt. Vid sådana undersökningar är forskaren med och konstruerar sitt studieobjekt och den egna förförståelsen får betydelse för vilket svar som finns på frågan (*ibid.*). Vi har reflekterat över vår förförståelse och hur denna kan påverka undersökningens svar och för att minimera dess påverkan valde vi att göra ett frågeschema. Vi anser att frågeschemat har bidragit till att undersöka det vi avsett att undersöka, vidare kan det också möjliggöra för andra att göra en liknande studie. En god validitet betyder inte per automatik att en undersökning är bra, det krävs också att forskaren är noggrann i sina mätningar och uträkningar för att uppnå hög reliabilitet (*ibid.*). Noggranna mätningar bidrar till att forskaren kan eliminera felkällor i högsta möjliga mån vilket i vårt fall inneburit grundlig textläsning av vår empiri. Vår undersökning har endast inkluderat tre svenska dagstidningar och sammanlagt elva artiklar vilket betyder att andra tidningar och artiklar hade kunnat ge ett annorlunda resultat. Anledningen till att vi endast valt elva artiklar är eftersom då dessa var av störst relevans och berörde homosexuellt föräldraskap. Vi anser att vi har försvarbara kunskapsanspråk gällande den här specifika debatten då vi använt oss av, i undersökningen, relevanta mätinstrument. Generaliserbarheten av undersökningen och

de resultat den genererat kan ändå anses vara relativt låg på grund av vår urvalsmetod och den begränsade mängden data vi använt (Kvale 1997).

4. ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Enligt vetenskapsrådets forskningsetiska principer kan de etiska övervägandena delas in i fyra krav: Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002). Övervägandena är viktiga att ta i beaktning vid forskning för att personer som medverkar i undersökningen inte ska ta skada av materialet. Eftersom att vi inte haft direktkontakt med någon person har vi fått göra etiska överväganden av annan karaktär så som att reflektera över om det finns känsliga uppgifter i det publicerade materialet och om vår undersökning kan skada någon individ.

Då innehållsanalysen grundar sig i ett redan publicerat material har vi inte varit i kontakt med någon av de berörda uppgiftslämnarna eller undersökningsdeltagarna och därför inte heller gjort dem uppmärksamma på vår undersökning. Vår undersökning syftar till att studera hur media konstruerat bilden av homosexuellt föräldraskap och de uppgifter som framkommit i artiklarna har således redan publicerats. Vi kan endast anta att dagstidningarna följt de pressetiska regler som menar att publicering av namn endast skall göras om det kan ske utan att skada personen (Etiska regler för pressen 2011-01-05). Privatpersonerna i våra artiklar nämns endast vid förnamn vilket gör det svårt för läsaren att identifiera personerna. I fråga om sekretess och offentlighet är samtliga artiklar material som publicerats i dagstidningar vilka allmänheten har tillgång till genom tidningarnas arkiv samt Artikelsök.

Gällande konfidentialitetskravet finns det i artiklarna personuppgifter som namn och befattning redan publicerat och vi ser därför ingen anledning att i vår analys avidentifiera det som i artiklarna tidigare publicerats. I vår undersökning är det inte personerna i artiklarna som är av primär relevans utan fenomen vi syftar till att lyfta fram i undersökningen. I de artiklar där bland andra politikerns ställningstagande finns angivna anser vi att det finns skäl att uppgifterna även i vår undersökning eftersom de kan ge en större förståelse för vilka talare som fått möjlighet att nå ut till allmänheten. I de artiklar som har en mer personlig berättelsekaraktär ser vi inte heller någon anledning till avidentifiering då läsaren själv kan söka sig, via våra referenser, till ursprungsartiklarna och där ta del av uppgifterna. Vetenskapsrådet (2002) rekommenderar att uppgiftslämnare bör informeras om till exempel känsliga avsnitt och kontroversiella tolkningar innan offentliggörande görs och detta är något som de tidningar som publicerat materialet ska ta ställning till. Då vi i ett senare skede tar del

av materialet och analyserar detta är det inte längre relevant att gå tillbaks till uppgiftslämnaren i fråga. Nyttjandekravet som innebär att insamlade uppgifter endast får användas i forskningssyfte menar vi att vår undersökning uppfyller då vi inte använder vårt material till ett kommersiellt ändamål (Vetenskapsrådet 2002).

5. BAKGRUND

I detta kapitel har vi valt att presentera adoptionslagstiftningen samt ge läsaren en historisk återblick av homosexuellas rättigheter.

5.1 En historisk återblick

Det har skett stora förändringar för HBT- personer (Homo-, bi och transsexuella) i Sverige sedan mitten av 1900-talet. År 1944 trädde en lag i kraft vilken innebar en avkriminalisering gällande sex mellan två personer av samma kön. Istället använde samhället sig av sjukdomsdiagnoser för att hålla kvar homo- och bisexuella på mentalsjukhus. Elva år senare bekräftade högsta domstolen att homosexuella mödrar inte var sämre föräldrar på grund av sin sexuella läggning. 1973, ytterligare arton år senare gjorde riksdagen ett viktigt ställningstagande, de erkände då "homosexuell samlevnad" som en accepterad levnadsform. Fem år senare blir "byxmyndighetsåldern" densamma oavsett sexuell läggning, alltså 15 år för både hetero- och homosexuella ungdomar. Tidigare var homosexuella först "byxmyndiga" vid arton års ålder. (Riksförbundet för sexuellt likaberättigande).

1979 togs homosexualitet ur diagnosregistret vilket innebar att homosexualitet inte längre ansågs som en sjukdom. 1995 kunde homosexuella ingå partnerskap i Sverige något de i Danmark lagstiftade om redan 1989. Tio år senare inrättades HomO vilket står för *ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning*, vilket medförde att lagen *mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning* trädde i kraft, numera DO. Tre år senare blev det även olagligt att inom högskolan diskriminera på grund av sexuell läggning (*ibid.*).

En ny lag mot hets mot folkgrupp trädde i kraft i januari 2003 vilket innebar ett förbud att diskriminera personer efter sexuell läggning. Samma år tilläts par som ingått partnerskap att adoptera och samkönade och olikkönade par likställdes inför sambolagen. Två år senare förbjöds socialtjänsten, hälso- och sjukvården, A-kassan och socialförsäkringssystemet att diskriminera människor på grund av deras sexuella läggning. Vid samma tidpunkt tilläts

kvinnor som var sambos samt kvinnor i registrerat partnerskap att insemineras. År 2009 avskaffade socialstyrelsen transvestism som sjukdomsbegrepp och Sverige införde könsneutralt äktenskap. I slutet av året vigde Svenska kyrkan samkönade par i enlighet med den nya lagen (*ibid.*).

5.2 Adoptionslagstiftningen

Som nämnts tidigare finns de grundläggande bestämmelserna om adoption i fjärde kapitlet i föräldrabalken. När en adoption ska beviljas är utgångspunkten alltid att adoptionen ska vara till fördel för barnet. För att få adoptera krävs det att personen fyllt 25 år och i vissa länder får adoptivföräldern inte vara äldre än 40 år eller vara mer än 40 år äldre än adoptivbarnet. (Sverne Avrill & Svensson 2008). I 4 kap. 1§ föräldrabalken framgår det att en person inte måste vara gift för att adoptera, det är således möjligt för ensamstående att adoptera. Är personen dock gift måste adoptionen ske gemensamt med sin make och motsvarande gäller för den som är registrerad partner. Detta innebär att en make eller registrerad partner inte kan adoptera ett barn ensam. En styvbarnsadoption innebär att om den ena maken eller registrerade partnern har ett barn kan den andra adoptera barnet så att de kan bli gemensamma föräldrar. Ett givet krav för att adoptionen ska komma till stånd är att maken, alternativt den registrerade partnern, samtycker till adoptionen. Vidare står det i 4 kap. 6 § föräldrabalken föreskrivet att den som ansöker om att få adoptera måste ha för avsikt att uppfostra barnet (*ibid.*). Vid adoptioner med internationell anknytning måste alla föräldrar som ska adoptera ett barn anses lämpliga att adoptera och denna bedömning utförs av socialnämnden i föräldrarnas hemkommun. Vid prövningen ska alltid barnets bästa beaktas. När ett barn ska adopteras krävs det att barnet kommer till väl förberedda föräldrar vilket i Sverige sker genom en obligatorisk föräldrautbildning. Målet med utbildningen är att förbereda de blivande föräldrarna på eventuella svårigheter som kan uppstå under barnets uppväxt. Deltagarna i kursen skall även få en förståelse för de krav som ett adoptivföräldraskap innebär, detta för att de själva skall kunna göra en bedömning om de är kapabla att hantera dessa. De som väljer att gå vidare efter kursen skall ha en realistisk uppfattning om vad en adoption kan komma att innebära. (*ibid.*).

6. TIDIGARE FORSKNING

Det finns en hel del svensk forskning kring homosexuellt och heterosexuellt föräldraskap men den största delen relevant forskning återfinns på den internationella arenan. Den forskning vi stött på genom arbetets gång behandlar främst vilka attityder och uppfattningar som finns gentemot homosexuellas föräldraskap. En stor del av forskningen problematiserar hur attityder och uppfattningar skapas i samhället och vilka konsekvenser som medföljer. Vi har även tagit del av forskning som uppmärksammar de attitydförändringar och lagändringar som skett över tid gällande homosexuella och föräldraskap.

Den internationella forskningen om homosexuellt föräldraskap rör till största delen föräldrar som fått barn i heterosexuella relationer och som sedan kommit ut som homosexuella (Halldén, Hydén & Zetterqvist Nelson 2003). Under 1970 – talet började forskare i USA och Storbritannien att undersöka den psykiska och sociala utvecklingen hos barn till lesbiska mödrar. Studierna var av komparativ karaktär där man jämförde dessa barn med barn till heterosexuella föräldrar. Resultatet av studien visade att barns psykiska hälsa inte påverkades av föräldrarnas sexuella orientering utan att den avgörande faktorn för barnets välmående var föräldraskapets kvalitet (*ibid.*). Mycket forskning har genomförts med inriktning på hur barn till homosexuella föräldrar utvecklas och mår, dock finns det ingen forskning med belägg för barn till samkönade par far illa (*ibid.*).

I de studier som gjorts rörande homosexuella fäder har fokus legat på relationen mellan den biologiska fadern och barnet. De har dels berört hur relationen till fadern påverkats av att han ”kommit ut” som homosexuell samt hur detta varit positivt för relationen. Studierna visade hur relationen förbättrats efter man samtalat kring betydelsen av att vara homosexuell och vad detta betyder för de inblandade parterna (*ibid.*)

Vi har valt att dela in den tidigare forskningen i fyra delar för att guida läsaren genom de forskningsämnen som vi anser är av relevans för vår undersökning.

6.1 Diskursiv diskriminering av regnbågsfamiljer

En del av den forskning som gjorts gällande hur attityder och uppfattningar skapas är den som Anna Malmqvist och Karin Zetterqvist Nelson gjort. Malmqvist och Zetterqvist Nelson (2008) analyserar i sin artikel hur man använder retorik för att konstruera regnbågsfamiljer som ”de andra”. Deras utgångspunkt är de två lagändringar som skett gällande nya

möjligheter till adoption och assisterad befruktning som öppnats för samkönade par och den debatt som ändringarna givit upphov till.

När SOU rapporten 2001:10 *Barn i homosexuella familjer* kom som en remiss vände sig flera remissinstanser mot förslaget att låta registrerade partner gemensamt prövas som adoptivföräldrar. Bland instanserna fanns Barnombudsmannen, BRIS samt Sveriges Psykologförbund. Debatten grundade sig i normer och värderingar kring hur en familj bör se ut samt förväntningar på föräldraskap. I sin undersökning har Malmqvist och Zetterqvist Nelson (2008) intervjuat personer inom ledningen för Psykologförbundet. Intervjuerna syftade till att fånga intervjupersonernas reflektioner kring homosexuellas föräldraskap och de ställningstaganden som förbundet gjort några år tidigare. Genom sin undersökning kunde författarna identifiera två diskurser som framställer homosexuella familjer som problematisk.

Malmqvist och Zetterqvist Nelson (2008) analyserar argument och retoriska strategier som människor använder sig av när de ska framställa sin syn på verkligheten som trovärdig. Framträdande i intervjupersonernas berättelser var att de använde sig av uttryck som "... väldigt många vuxna anser att ..." samt "... kamrater och omgivningen..." (Malmqvist & Zetterqvist Nelson 2008 sid. 322). Genom dessa uttryck lånar personerna samhällets röst för att framställa och påvisa negativa inställningar till homosexuella. Författarna menar att "Det homosexuella föräldraskapet nedvärderas genom retoriska hänvisningar till negativa samhällsattityder till homosexualitet" (Malmqvist & Zetterqvist Nelson 2008 sid. 328). Artikeln har givit oss en annan synvinkel på hur samkönade pars möjligheter och hinder till föräldraskap skapas. Genom debatter i samhället och den retorik som används, kan det skapas en allmän uppfattning kring homosexuella vilken kan resultera en negativ samhällsattityd.

6.2 En utvärdering av homo – och heterosexuella adoptioner

Ungefär 130,000 barn väntade år 2007 på att bli adopterade i USA. Ungefär två miljoner samkönade par var under samma tid intresserade av att adoptera. Trots detta skapades det hinder för homosexuella familjer att adoptera på grund av lagar och med hänvisning till att barnen skulle bli stigmatiserade i samhället. Flera experter och forskare har påvisat att det inte existerar någon vetenskaplig grund som stödjer lagar som förbjuder homosexuella par att adoptera. Ändock finns det myter som vidhåller att barn som lever tillsammans med samkönade par riskerar att bli utsatta för negativa konsekvenser (Avrett, Nalavany & Ryan 2009).

Avrett et al. (2009) gjorde en studie som syftade till att undersöka utsträckningen av emotionella och beteendeproblem bland adopterade barn från ett och ett halvt år till fem år samt från sex år till arton år med homosexuella och/eller heterosexuella föräldrar. Deras resultat indikerade att det inte gick att se något samband mellan barns beteendeproblem och adoptivföräldrarnas sexuella orientering. Studien visade att oavsett föräldrarnas sexuella orientering, möter de samma utmaningar. Författarna menar att homosexuella par som vill adoptera borde beaktas och bedömas i adoptionsprocessen på samma villkor som heterosexuella par (*ibid.*).

6.3 Mot alla odds

Boken Mot alla odds (2007) är resultatet av ett forskningsprojekt som utförts av Karin Zetterqvist Nelson, Gunilla Halldén och Margareta Hydén under åren 2002 till 2006. Stommen i boken är data som samlats in under intervjuer med ett tjugotal kvinnliga och manliga homosexuella par. Huvudtemat är hur en grupp av människor som önskat sig ett familjeliv med barn, men inte kunnat uppnå detta mål. Zetterqvist Nelson (2007) betonar att berättelserna måste ses i sitt sammanhang då familjerna agerat under en tid i Sverige då förutsättningarna såg annorlunda ut än vad de idag gör. Syftet med forskningsprojektet uppger författaren var att få en både bredare och djupare förståelse för de villkor som präglar svenska samkönade par vars barn tillkommit i den homosexuella relationen.

Intervjuerna kartlägger tillvägagångssätt, olika familjekonstellationer, längtan efter barn, hur deras längtan påverkades av att ”komma ut” samt relationers påverkan. Intervjupersonerna har skilda erfarenheter och uppfattningar och vi får därför ta del av ett mångfacetterat resultat (*ibid.*).

Under temat att fördjupa en kärleksrelation beskriver paren ”motiven” till föräldraskap. Vissa beskriver ett barn som en bekräftelse på kärleken, andra par talar istället om goda förutsättningar och om att kunna erbjuda en bra uppväxt. Men oavsett vilka argument som används kan det urskiljas klara likheter mellan heterosexuella och homosexuella pars motiv till varför de vill skaffa barn (*ibid.*).

6.4 This is normal for Us: resiliency and resistance amongst lesbian and gay parents

Den australiensiske forskaren Jordan Lee (2009) har gjort en studie om hur homosexuella föräldrar uppfattar sitt föräldraskap, vilka svårigheter och motstånd de möter och hur de själva agerar på grund av detta. I Australien kan man se en ökning av homosexuella män och kvinnor som väljer att skaffa och uppfostra barn. Trots att forskningen visar positiva resultat för barnen finns det fortfarande många hinder för familjerna och de tvingas ständigt möta fördomar och diskriminering, framför allt från lagens sida (*ibid.*).

Den utveckling som skett i Australien gällande alternativa familjeformer är i stort representativ för den trend vi kan se världen över. Människor som lever utanför den heterosexuella normen väljer att skaffa barn i allt större utsträckning. I de jämförelser som gjorts mellan barn som vuxit upp med homosexuella föräldrar och barn som vuxit upp med heterosexuella föräldrar går det inte att se någon skillnad. Fokus skulle istället kunna ligga på hur de homosexuella föräldrarna/blivande föräldrarna fortsätter att kämpa trots den sociala och lagmässiga diskriminering som de utsätts för (*ibid.*). Intervjupersonerna bestod av homosexuella män och kvinnor med barn. De hade antingen fått barn genom identifierad spermadonation, IVF, tidigare heterosexuella relationer eller som fosterföräldrar (*ibid.*). Ett av de teman forskarna utgick från var varför intervjupersonerna ville bli föräldrar. Precis som i Zetterqvist Nelsons (2007) forskning visade det sig att anledningarna de uppgav var mycket lika de anledningar som många heterosexuella föräldrar uppgav. De allra flesta föräldrarna uppgav "längtan efter barn" som sitt motiv till föräldraskap. Ett motiv som det kan antas att de allra flesta föräldrar delar oavsett sexuell läggning (Lee 2009). Ett annat tema Lee (2009) tar upp är den sexualisering som sker kring homosexuella. Genom att sexualisera en relation utesluter man möjligheten att den också kan handla om engagemang, kommunikation och kärlek (*ibid.*). Flera intervjupersoner uppgav att de stött på fördomar inom den homosexuella kretsen, till exempel de som fått barn i tidigare heterosexuella relationer men som nu lever i en samkönad relation. Vissa uttryckte en önskan om att barn och föräldraskap skall bli vanligare inom de homosexuella kretsarna, vilket trenden nu går mot (*ibid.*).

7. TEORI

Under arbetets gång har vi resonerat kring en lämplig teori och lämpiga perspektiv som skulle kunna vara användbara i den kommande analysen. Vi fann efter en tids litteraturstudier

att begreppet heteronormativitet är ett sådant begrepp då det är återkommande i de texter vi läst kring familj och homosexuella. Vid upprepade tillfällen har vi också läst att det finns en generell bild kring den ”normala” familjen men att den rekonstrueras vilket förde våra tankar till socialkonstruktivismen. Utifrån detta har vi valt att inkludera heteronormativitet och socialkonstruktivism som våra analysverktyg.

7.1 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivism är kort sammanfattat en teoretisk ansats som antar ett kritiskt synsätt på hur verkligheten och de ting vi uppfattar som sanna är konstruktioner skapade av samhället vi lever i. När ordet *konstruktion* används i dagligt tal är det kopplat till begreppet ”lögn” och syftar till att en föreställning endast är en konstruktion (Searle 1999). Begreppet socialkonstruktivism används för att beskriva hur alla föreställningar om verkligheten är konstruerade det vill säga hur innebörden kan växla mellan tid och individer. Ett resonemang som Searle (1999) beskriver är det kring hur vissa företeelser och handlingar uppfattas som sociala problem. Hon menar att sociala problem endast kan finnas om någon uppfattar och beskriver det som ett sådant. Problemet i sig är inte det centrala utan hur samhället och de som befolkar samhället gör fenomenet till ett problem (*ibid.*).

Det som betraktas som givet i ett samhälle blir till sanningar och tas för givet, det vill säga blir hegemoniskt, och samspelar sedan med den samhällssyn som legitimerar den rådande samhällsordningen (*ibid.*). Genom att vi socialiseras in i ett redan existerande samhälle tas vissa företeelser för givna och betraktas som det ”verkliga” (Wenneberg 2001). När människan föds in i ett samhälle finns det redan givna institutioner, exempelvis pengar och sexualitet, vilka sedan externaliseras. Barnets värld fylls med institutioner som sedan blir till barnets verklighet vilka inte kan försvinna ens med viljans hjälp (*ibid.*). Då barnet inte själv varit med att skapa dessa institutioner krävs det en legitimering för att den nytilkomna inte ska ifrågasätta dem. Legitimering sker genom att den sociala och institutionella ordningen förklaras så att barnet uppfattar den som meningsfull. Det gäller att framställa ordningen så att den framstår som om att den inte hade kunnat vara på ett annat sätt. Genom legitimering blir institutioner till en objektiv verklighet (*ibid.*).

7.1.1 Claims

Sociala problem menar företrädare för den socialkonstruktivistiska ansatsen, skapas av dem som befolkar ett samhälle. Människor skapar mening då ett objekt inte på förhand har en

inneboende mening i sig. *Claims* och *claims-makers* är begrepp som fokuserar på dem som skapar denna mening och för att ett problem ska vara möjligt att skapa krävs en *audience*, åhörare, som övertygas om att ett visst tillstånd eller fenomen existerar och att detta är problematiskt (Loseke 2008). Begreppet *claim* betyder i det svenska språket ”att göra anspråk”, vilket är den betydelse vi refererar till i texten då vi använder begreppet. *Claims-makers* är de som framställer fenomen för att göra anspråk på hur detta ser ut. Det finns olika typer av *claims*; man kan göra anspråk genom språket, genom att göra något aktivt men det kan även ske genom att använda visuella bilder (*ibid.*). I vår text ligger fokus på hur man gör anspråk genom det verbala språket då dagstidningar är en litteraturform som konstruerar mening genom ord.

I de artiklar vi använt nyttjar talarna språket för att konstruera det homosexuella föräldraskapet som avvikande och annorlunda. Men det kan också framställas som en idealiserad familjeform. Det är av den anledningen vi finner det intressant att applicera begreppen *claim* och *claims-makers* i vår analys.

7.1.2 *Claims-makers*

Loseke (2008) menar att en *claim-maker* är framgångsrik när denne lyckas övertyga att ett socialt problem existerar och påverka publiken att både tänka och känna på ett speciellt sätt kring det som gjorts anspråk på. *Claims-makers* kan göra så att publiken känner sympati eller avsky för de som omfattas av ett socialt problem. Det centrala målet för *claims-makers* är att konstruera deras påståenden på ett sätt så att publiken bedömer påståendet som trovärdigt och viktigt. Det centrala är alltså vad publikens medlemmar tror är sant. När personer gör anspråk kan de göra detta av olika anledningar. Ett vanligt motiv är att personen i fråga själv upplevt ett visst tillstånd vilket resulterat i att denne känner en vilja att ändra detta och försöker lösa problemet. Ett tydligt exempel på detta är personer som haft ett barn som omkommit i en bilolycka där föraren varit alkoholpåverkad. En sådan upplevelse kan leda till att barnets föräldrar känner att de vill kämpa för att förhindra sådana tragedier. Deras anspråk är således ett resultat av deras subjektiva värderingar (*ibid.*). Enligt Loseke (2008) finns det en ”trovärdighets- hierarki” bland *claims-makers*. Detta betyder att vissa personer som gör anspråk har större trovärdighet än andra och deras påstående blir automatiskt trovärdiga. Toppen av hierarkin utgörs av forskare, vilka har en hög trovärdighet, och deras påståenden ifrågasätts sällan. Längst ner i hierarkin finns de som har låg trovärdighet i deras påstående,

dit brukar barn räknas. Barn är sällan tillåtna att göra sina egna anspråk vilket medför att de sociala problem som innefattar barn oftast är konstruerade av vuxna (*ibid.*).

Massmedia är ett fenomen som anses vara en claim-maker. Personer som arbetar inom massmedia blir claim-makers på två sätt, de kan vara primära och sekundära claims-makers. Det är de sekundära claims-makers vi finner mest intressanta i förhållande till vårt syfte. De översätter och paketerar påståenden som är gjorda av andra, så som politiker, socialarbetare och aktivister. Massmedia har stor betydelse för dem som avser att göra anspråk då de erbjuder claims-makers en oerhört stor publik (*ibid.*). För att göra anspråk krävs det strategier för att få publiken att tro på påståendet. En vanlig förekommande strategi är att konstruera underförstådda påståenden. Detta betyder att talaren som gör anspråket undviker att tala i jagform som; ”Jag anser att rasism betyder...”. Istället formulerar personen sitt påstående genom att använda några exempel som tillåter läsaren att själv fylla i de ”utlämnade” raderna. Detta kan åstadkommas genom att börja en artikel med att ge en övergripande och generell beskrivelse av ett problem vilket gör att läsaren tenderar att uppfatta berättelsen som typisk. En annan vanlig strategi för att öka påståendets trovärdighet är att beskriva att det sociala problemet kan ge extrema konsekvenser (*ibid.*). Vidare menar författaren att det är viktigt att påståendet kommer vid rätt tillfälle, vilket han kallar för ”*claiming at the right time*”. En publik tenderar till att vara mer motiverad att lyssna och ta till sig påståenden om dessa är gjorda vid rätt tillfälle.

7.1.3 Audience

Vi har nu fokuserat på betydelsen av claims-makers då ett socialt problem konstrueras. Det finns dock ett annat viktigt inslag, nämligen vikten av *audience*. Audience är åhörare, vilka är de som tar del av det som andra personer påstår. Åhörarna möjliggör att ett socialt problem konstrueras då detta endast kan ske om de bedömer påståendena som trovärdiga och viktiga. Loseke (2008) beskriver detta på följande sätt; ”In the metaphor of the social problems game: Who wins and who loses depends on how the audience members vote” (Loseke 2008 sid. 27). Alla människor har olika erfarenheter som de skaffat sig under sin livstid vilka leder till att man gör väldigt olika utvärderingar av trovärdighet och betydelsen av diverse påståenden. Loseke (2008) målar upp ett talande exempel på detta då han exemplifierar våldsamma politiker. En viss typ av åhörare kan vara intresserade av detta problem utifrån att de oftast är de som utsätts för våldet och en annan typ av åhörare finner det intressant utifrån att de själva

är poliser. De olika publikerna kommer med stor sannolikhet bli övertygade av olika typer av claims. Det gäller därför att anpassa sina påståenden till sina åhörare.

7.2 Heteronormativitet

Dagens samhälle utgår från en heterosexuell norm, där annan sexuell orientering ses som avvikande. Begreppet heteronormativitet, beskriver forskaren Fanny Ambjörnsson (2006) som de olika faktorer som upprätthåller heterosexualiteten som samhällsnorm. Några av dessa faktorer är lagar, strukturer, institutioner, handlingar och relationer, vilka alla bidrar till samhällets ”syn” på det mest åtråvärda och ”naturliga” levnadssättet. Samhället har genom tiden förändrats och därmed också de uttryck som heteronormativiteten tagit. Om det tidigare tagit sig uttryck i lagstiftning mot homosexualitet så kan det idag ses i de ökande hatbrotten som HBT- personer (homo, bi- och transsexuella) utsätts för. Den forskning som bedrivs på området utgår till skillnad från tidigare forskning från att heteronormen är socialt, kulturellt och historiskt skapad, precis som alla andra former av social organisering (*ibid.*).

När forskare talar om heteronormativitet är det inte enskilda personers val som de avser att undersöka utan den rådande normen och därmed det system som förespråkar och premierar en viss livsstil. Ambjörnsson (2006) diskuterar de paralleller som ofta dras mellan heterosexuellitet och barnafödande. Ett resonemang som ofta förs är *hur människosläktet skulle kunna bestå om inte alla främst var heterosexuella?* och hon menar att svaret på den frågan är att det inte alls krävs människor med heterosexuell läggning för mänsklig fortplantning, utan endast att kvinnor blir gravida. Heterosexualiteten är alltså inte livsnödvändig utan endast ett av alla olika sätt att leva på (*ibid.*).

Ur ett historiskt perspektiv går det att se stora skillnader på hur homosexualitet har uppfattats. För endast trettio år sedan klassades homosexualitet som en sjukdom vilket vi kan anta hänger samman med tanken om att ”tillståndet” även skulle kunna botas.

Heteronormativitet kan även betraktas utifrån plats. Vad vi i västvärlden uppfattar som normalt kan skilja sig avsevärt från andra delar av världen. Olika kulturer har olika traditioner och uppfattning om sexuellt beteende och sexuell läggning, vilka i vissa fall skiljer sig markant från de uppdelningar som finns i västvärlden (*ibid.*).

Några av de frågor som queerforskare ställer sig är: hur skapas normer och hur upprätthålls de? Vart kommer de ifrån och vilka konsekvenser får de? I *Sexualitetens Historia* menar Foucault (2002) att både homo- och heterosexualitet från början ansågs som perversa böjelser och identiteter. Det var på 1700-talet trenden att klassificera samhällsmedborgare ökade och

det var under detta århundrade homosexualitet fastställdes som diagnos. Samtidigt som homosexualitet under 1900-talet fortsattes betraktas som avvikande blev heterosexuallitet gradvis accepterat och senare en självklar levnadsform (Foucault 2002). I kontrast till den allt mer accepterade heterosexualiteten blev homosexualiteten en avvikande art som till skillnad från heterosexualiteten varken uppfattades som sund eller positiv. Från att ha klassats som två olika former av perversiteter, blev de istället varandras motsatser, en positiv och accepterad respektive en negativ och fördömd (Ambjörnsson 2006).

En tydlig gränsdragning som görs i samhället berör fortplantning. Medan heterosexuella par uppmanas och förväntas bidra till vårt samhälles bestånd och kommande släkten, finns det inga förväntningar på de homosexuella paren. Detta kan tydligt ses i partnerskapslagen, som upphörde att gälla 2009, där homosexuella par varken fick tillgång till assisterad befruktning eller till adoption (*ibid.*).

8. RESULTAT

I de artiklar vi valt att använda har vi funnit både argument för och mot homosexuellt föräldraskap. Vi har sedan kodat texterna utifrån underteman och därigenom plockat ut de argument vi tycker är mest framträdande och relevanta att titta närmare på. Vi har valt att dela upp dessa argument och resonemang för att göra det lättare att följa texten. De teman vi använt oss av är kopplade till våra frågeställningar och bidrar till att dessa kommer att besvaras. Resultatet från studien presenteras i tre teman, sju underteman och redovisningen sker i löpande text samt i tabell (Tabell 2).

Analysschemat resulterade i att vi kunde koda texterna efter teman och underteman. Dessa menar vi har hjälpt oss att få en tydlig bild över vårt undersökningsområde samt gör det enklare för läsaren att följa våra tankegångar och analys.

Tabell 2. Teman och underteman

<i>Teman</i>	<i>Underteman</i>
Barnets situation	Skillnader i synen på barnets situation mellan de som är för respektive mot homosexuellt föräldraskap
	Barnets situation sett ur ett psykologiskt perspektiv
	Barnets situation sett ur ett samhällsperspektiv

Homosexuellas

rättigheter

Hur de olika talarna argumenterar för/mot rätten till
homosexuellt föräldraskap

Homosexuella pars rättigheter sett ur juridisk mening

Synen på

regnbågsbarn

De ”idealiserade” regnbågsbarnen

De ”stackars” regnbågsbarnen

I de utvalda artiklarna framträder talare med skilda bakgrunder. Vi får ta del av argument framförda av forskare, privatpersoner, docenter, professorer samt politiker. Några av artiklarna har talarna själva skrivit och i andra har de endast blivit tillfrågade att uttala sig i sakfrågan.

8.1 Barnets situation

8.1.1 Synen på barnets situation enligt dem som är *för* homosexuellt föräldraskap

Det vanligaste argumentet för samt mot homosexuellt föräldraskap handlar om barnets bästa. Merparten av artiklarna innehåller resonemang kring vad som är barnets bästa och vad som inte är det. Märkbart är att oavsett om man är för eller mot homosexuellt föräldraskap anser de olika talarna att barnets bästa alltid är den princip som ska styra i de frågor som rör homooption samt insemination. Framträdande i de texter som argumenterar för att samkönade par ska kunna provas för adoption är att barn behöver goda föräldrar men att föräldrar kan se olika ut. I en debattartikel skriver fyra forskare om deras syn på homosexuellt föräldraskap. Utöver författaren Gillian Dunne, fil dr i sociologi finnes medförfattarna Gartell, docent i psykiatri, Patterson, professor i psykologi samt Stacey, professor i sociologi. I artikeln ”Internationella forskare: homooptioner gynnar barnen” (2002) menar Dunne m.fl. att det viktiga för barn är att de har en kärleksfull och omvårdande miljö att växa upp i. De skriver på följande sätt:

”Sammantaget indikerar våra, och andras, forskningsstudier att det faktiskt inte spelar någon roll för ett barns psykosociala utveckling och välmående om hans eller hennes föräldrar är homo- eller heterosexuella. Det viktiga är att det finns en kärleksfull och omvårdande miljö för barnet att växa upp i”. (”Internationella forskare: ’Homooptioner gynnar barnen’” Dagens Nyheter 22-05-2002).

Vidare menar artikelns skribenter att det inte ligger i barnens intresse att förbjuda homosexuella par att prövas som adoptivföräldrar då det inte finns någon studie som visar att föräldrars sexuella läggning ger negativa effekter för barnet. Längre ner i artikeln använder skribenterna sig av liknande resonemang vilket tydligt demonstreras i detta exempel;

”Trots att adopterade barn har en annan utvecklingsbana i en del avseenden än barn med biologiska föräldrar [...] förväntar vi oss inte att effekten av att ha föräldrar av samma kön skiljer sig åt” (”Internationella forskare: ’Homooptioner gynnar barnen’” Dagens Nyheter 22-05-2002).

I artikeln ”Fem moderater röstar mot partiet om homooptioner” (2002) påpekas det att det är berättigat med noggranna prövningar av alla som vill adoptera, detta för att principen om barnets bästa alltid ska avgöra. Författarna skriver;

”Vi anser att homosexuella par bör ha rätt att prövas som adoptivföräldrar då vi inte ser någon relevant invändning som bevisar att alla homosexuella par per definition i alla lägen står i motsats till barnets bästa”. (”Fem moderater röstar mot partiet om homooptioner” Dagens Nyheter 03-06-2002).

Liknande resonemang återfinns senare i texten där de anser att den specifika situationen och föräldrarnas lämplighet ska avgöra om de ska godkännas som adoptivföräldrar eller inte. I en artikel berättar två lesbiska mammor om deras upplevelser och erfarenheter kring att ha skaffat barn.

”Men med tiden har de ändrat sig, föräldrarna tyckte att pappans betydelse för Olle har blivit viktigare”. (”Nya familjer får plats i lagen” Dagens Nyheter 31-01-2003).

När kvinnorna diskuterade hur stor plats barnets fader skulle ha i Olles liv beslutade de till en början att han inte skulle ha någon aktiv roll. Men detta ändrade sig med tiden och de ansåg att det bästa för deras barn skulle vara att Olles pappa fick större betydelse och utrymme i hans liv. De menar att det handlar om att barn har rätt till föräldrar som visar dem kärlek och

respekt. När de ser till Olles bästa anser de att det är viktigt att han tidigt får reda på hur han kommit till.

*8.1.2 Synen på barnets situation enligt dem som är **mot** homosexuellt föräldraskap*

I de artiklar där talarna ställer sig negativt till homosexuellt föräldraskap med hänvisning till barnets bästa används flera olika argument. Vi har valt att göra ett urval bland dessa och belysa ett fåtal som vi anser vara representativa för helheten. I ett flertal artiklar delas uppfattningen om att barnet i fråga kommer att ta skada om de växer upp med homosexuella föräldrar. Åsikterna varierar mellan att samhället inte är redo för dessa familjer och att ett barn mår bättre av att växa upp med en man och en kvinna i en traditionell kärnfamilj. Ibland annat artikeln ”Rör inte äktenskapsbalken!” (2004) kan vi se argument med den utgångspunkten;

”Barn behöver och har till rätt en manlig och en kvinnlig förebild, samt till sina biologiska föräldrar. Även om inte alla barn har kontakt med både sin mamma och sin pappa ska staten inte medverka till familjebildningar där barn från början berövats rätten till en av sina föräldrar”. (”Rör inte äktenskapsbalken!” Svenska dagbladet 26-04-2004).

Problematiken målas upp dramatiskt då moderaten Christel Anderborg i artikeln ”Intensiv debatt i riksdagen” (2002) benämner homosexuella föräldrar som en ytterligare påfrestning för adoptivbarn. Hon menar att adopterade redan löper större risk än andra barn att få psykiska sjukdomar. Artikeln beskriver en splittrad uppfattning i riksdagen inför lagändringen om homooptioner. En majoritet ställde sig positiv till ändringen dock vädjade kristdemokraten Alf Svensson i samma artikel till Sveriges riksdag;

”Jag vädjar till Sveriges riksdag att se till att adoptivbarn slippa något som alla barn garanterat inte behöver uppleva – att enbart växa upp med två pappor eller två mammor”. (”Intensiv debatt i riksdagen” Sydsvenskan 05-06-2002).

Det samma menar ordförande för Kristdemokraternas ungdomsförbud, Bojan Ticic. Han pekar på att barnen används som ”murbräcka” i artikeln ”Han kämpar för de homosexuellas rätt” (2002). Ticic är själv öppet homosexuell och misshandlades tillsammans med sin pojkvän veckan innan artikeln skrevs av två män. Enligt Ticic sade dessa att: ”Vi vill inte ha några bögar i Alingsås”. Vidare menar Bojan Ticic att han själv inte skulle vilja växa upp i en

mindre stad med homosexuella föräldrar, ett ställningstagande vi kan anta spelar in då han tar ställning mot internationella adoptioner (*ibid.*). Kristdemokraterna går steget längre då de menar att staten inte skall medverka till den typen av familjebildningar där barnet redan från början berövas rätten till en av sina biologiska föräldrar. De menar också att det könsneutrala äktenskapet inte bör godkännas med hänvisning till barnets bästa ("Rör inte äktenskapsbalken!" 2004). En något mildare kritik belyser vikten av att barn får både manliga och kvinnliga förebilder, vilket är ett av de krav som ställs på samkönade par vid adoption.

8.1.3 Barnets situation sett ur ett psykologiskt perspektiv

Barns situation beskrivs på olika sätt och ett av de sätt som vi funnit i texterna är att framställa denna i ett psykologiskt perspektiv. Med benämningen psykologiskt perspektiv menar vi hur barnets psykiska mående påverkas och främst ur en negativ synvinkel då argument av denna karaktär oftast används i debatter mot homosexuellt föräldraskap. Kärnan i dessa framställningar är att homosexuella föräldrar kan ge psykiska negativa effekter för barnet vilka inte är till barnets bästa. I artikeln "Intensiv debatt i riksdagen" (2002) menar moderaten Christel Anderborg att forskning visar att adopterade barn löper större risk än andra att få psykiska sjukdomar.

"De som adopterats är sårbara och bör inte utsättas för ytterligare påfrestningar". ("Intensiv debatt i riksdagen" Sydsvenskan 05-06-2002)

En annan beskrivning som går i samma linje är att adopterade barn i allmänhet mår så dåligt att det vore dumt att utöka adoptionsmöjligheten till homosexuella par. Det skulle således vara möjligt att anta att argumentet underförstått betyder att homosexuella par inte är lämpliga föräldrar då dessa kan påverka barnets psykiska mående negativt.

I artikeln "Svårt att adoptera trots ny lag" (2003) berättar en familjerättshandläggare om sin syn på homooptioner. Hon berättar att hon tillsammans med sina kollegor är oroad över hur situationen skulle bli för ett barn som blivit adopterat av ett homosexuellt par. Hon uttrycker att hon inte kan tycka att en sådan situation skulle vara det bästa för ett okänt barn från ett främmande land. Familjerättshandläggaren underbygger sin åsikt med;

"De blir redan ifrågasatta i svenska samhället och homosexuella föräldrar kan bli ytterligare en frågeställning att bära på för dem" ("Svårt att adoptera trots ny lag" Svenska dagbladet 01-02-2003).

8.1.4 Barnets situation sett ur ett samhällsperspektiv

Ett av de kanske vanligast förekommande argumenten mot homosexuellt föräldraskap, ur ett samhällsperspektiv, är att samhället i dagsläget inte är redo för barn till homosexuella föräldrar. I artiklarna kan man tydligt se att de allra flesta beskriver hur dessa barn skulle få det mycket svårt i det svenska samhället och att det inte vore till barnets fördel att låta homosexuella adoptera eller insemineras. I artikeln ”Han kämpar för de homosexuellas rätt” (2002) beskriver Bojan Tivic att han själv inte hade önskat växa upp i en småstad med homosexuella föräldrar. Han tycker inte heller att homosexuella borde få adoptera från andra länder, då han menar att man använder barnen som ”murbräcka” genom att tillåta internationella adoptioner innan det homosexuella föräldraskapet blivit socialt accepterat i samhället. Tivic menar att det finns en risk att barnen används för att genomföra en attitydförändring i samhället. Viktigt att ha i åtanke är att Tivics åsikter möjligtvis baseras på hans egna livserfarenheter då han på grund av sin sexuella läggning har blivit misshandlad. I artikeln ”Fem moderater röstar mot partiet om homooptioner: Vi säger ja för barnens skull” (2002) argumenterar fem riksdagsledamöter mot sitt parti i frågan om homooptioner. De ställer sig kritiska mot argument som menar att barnen kommer att mobbas och fara illa och menar vidare att det inte finns några bevis som underbygger denna ståndpunkt. De anser att det visst vore i enlighet med barnens bästa att tillåta homosexuella adoptera barn från andra länder. I några av artiklarna framkommer en oro över hur omgivningen och samhället kommer att reagera på de nya familjeformerna;

”Ulrika och Susanne har aldrig mött några negativa reaktioner som föräldrar, men de har tänkt på att Olle kan tvingas försvara sig och dem när han blir äldre”. (”Nya familjer får plats i lagen” Dagens Nyheter 31-01-2003).

Ulrika och Susanne, Olles föräldrar uppger att de funderat mycket kring vilka reaktioner deras son kan tänkas få från omvärlden. De tror dock att det kommer bli bättre med tiden, eftersom de upplever att fler och fler samkönade par skaffar barn och att alternativa familjeformer blir allt vanligare. Men de avslutar med att säga;

”[...]det vore förstås bättre om han slapp få sin familjeform ifrågasatt”. (”Nya familjer får plats i lagen” Dagens Nyheter 31-01-2003).

8.2 Homosexuellas rättigheter

8.2.1 Hur de olika talarna argumenterar för respektive mot rätten till homosexuellt föräldraskap

Då det argumenteras kring rätten till föräldraskap finns det många vinklar att ta hänsyn till. Det är få som använder sig av uttrycket ”rätt till föräldraskap”, men i slutändan kan det ändå tolkas som att det faktiskt är precis det som diskuteras. ”Rätten till föräldraskap” är ett av de argument som Kristdemokraterna använt sig av i artikeln ”Intensiv debatt i riksdagen” (2002). Alf Svensson är kritisk till dem som är för ”homooptioner” och menar att; ”De som förordar förslaget mest tänker på rättigheter för vuxna” (”Intensiv debatt i riksdagen” 2002).

I samma artikel kommer även moderaternas röst fram då de säger nej till att homosexuella ska få rätt att adoptera barn från andra länder men de accepterar så kallade närståendeoptioner, optioner där partnern till en biologisk förälder kan adoptera barnet. Liknande argument kring vad som bör och inte bör vara homosexuella pars rättigheter är de som en familjerättshandläggare i Stockholm uttrycker. Hon ser annorlunda på homooptioner då det rör sig om närståendeoptioner. Detta menar hon skulle kunna innebära en familjerättslig trygghet och en förbättring för barnet dock anser hon att homosexuella par inte bör få adoptera från andra länder.

Ser man däremot på artikeln ”Fem moderater röstar mot partiet om homooptioner: Vi säger ja för barnens skull” (2002) och de argument som förs där får man en annorlunda bild än den Svensson förmedlar. De fem moderater som röstar mot sitt partis linje i frågan är tydliga med sitt budskap då de säger;

”Det är inte politikens uppgift att avgöra vad som är rätt samlevnadsform...” (”Fem moderater röstar mot partiet om homooptioner: Vi säger ja för barnens skull” Dagens Nyheter 03-06-2002).

De är samtidigt noggranna med att poängtera att det handlar om rätten att prövas för adoption, vilket de menar borde vara en allmän rätt oavsett sexuell läggning. Även centerpartisten Agne Hansson belyser svårigheterna med att undvika en diskrimineringssituation om man inte tillåter alla oavsett sexuell läggning prövas (”Intensiv debatt i riksdagen” 2002). I artikeln ”Internationella forskare: homooptioner gynnar

barnen” (2002) menar forskarna att det är helt fel att förbjuda homosexuella rätten att prövas, då det inte finns något som indikerar att de skulle vara sämre föräldrar.

8.2.2 Homosexuella pars rättigheter sett ur juridisk mening

Många av de argument som förs rörande samkönade pars rättigheter till att skaffa barn är som regel relativt lika men uttrycks ofta på olika sätt. Vi har däremot kunnat se att många argument och resonemang har en juridisk prägel där fokus ligger på att alla ska vara lika inför lagen. Ett av de starkaste argumenten påträffas i artikeln ”Fem moderater röstar mot partiet om homooptioner: Vi säger ja för barnens skull” (2002). Författarna menar att rätten till att få prövas som adoptivföräldrar ytterst handlar om likhet inför lagen. De menar att alla ska ha rätt att prövas som adoptivföräldrar och att lagar ska bygga på principer som tål att prövas i alla lägen: inte generaliserade eller stigmatiserande föreställningar om det normala. Författarnas frustration över att homosexuella inte behandlas lika uttrycker de i följande citat;

”Det är orimligt att de personer som väljer att manifesteras sitt val av livspartner, genom partnerskap, ska förlora den chans att bli prövad som adoptivföräldrar som fanns innan”. (”Fem moderater röstar mot partiet om homooptioner: Vi säger ja för barnens skull” Dagens Nyheter 03-06-2002).

Resonemanget problematiserar och ifrågasätter de argument som används mot homosexuella pars rättigheter till att skaffa barn utifrån ett juridiskt perspektiv. Det kan antas att författarna vill att läsaren ska fråga sig om det är rimligt att en person ska fråntas sin rätt till att bli juridisk förälder, grundat på att personen i fråga valt att demonstrera sin sexuella läggning. Författarna problematiserar det faktum att vår lagstiftning speglar våra värderingar och uppfattningar, i det fall samkönade par skulle nekas rätten att prövas som adoptivföräldrar, skulle deras rättigheter förbises baserat på samhällets normer. Författarnas resonemang löper vidare i texten då de menar att om givarländer inte vill att barn ska adopteras till homosexuella familjer, bör inte Sveriges lagar stiftas efter hur andra länders normer tar sig uttryck.

I ”Nya familjer får plats i lagen” (2003) berättar ”medmamman” vad den nya lagstiftningen gällande närståendeadoptioner möjliggjort för familjen. Medmamman berättar att innan lagen gick igenom sågs hon endast som barnets sociala mamma men juridiskt sett hade hon inte några rättigheter eller skyldigheter. Kvinnorna hoppas på att den nya lagen kommer att innebära en större trygghet för deras barn.

”Skulle det hända Ulrika något i dag är det inte självklart att jag kommer att få ta hand om honom [...]”.(”Nya familjer får plats i lagen” Dagens Nyheter 31-01-2003).

Karin Zetterqvist Nelson, forskare vid Linköpings universitet, uttalar sig i artikeln gällande den problematik lagstiftningen tidigare givit upphov till. Hon menar att det är olyckligt ur ett barnperspektiv då medföräldern varit med från barnets tillblivelse men inte haft några formella rättigheter eller skyldigheter.

I ”Svårt att adoptera trots ny lag” (2003) diskuteras den nya adoptionslagstiftningen. I texten påpekas det också att det finns ett dilemma som rör de givarländer som Sverige samarbetar med. Sören Andersson, ordförande för RFSL, *Riksförbundet för sexuell likaberättigande* anser att det är fel att adoptionerna ska skötas av frivilliga organisationer som inte följer svensk lagstiftning. Istället anser han att det borde finnas en adoptionsbyrå som inte diskriminerar samkönade par. Andersson menar att det inte enbart handlar om att de internationella kontakterna inte accepterar homosexuella par, utan att det är en attitydfråga, även hos dem som arbetar på socialtjänsten.

I ”Barn i kläm av föräldrad lagstiftning” (2004) ifrågasätter författaren dagens familjelagar och regler. Hon hävdar att de är föråldrade och att ett barn borde kunna ha tre eller fyra rättsliga föräldrar. Anna Singer, forskare vid Uppsala universitetets juridiska fakultet, exemplifierar hur dagens regler rimmar illa med honnörsorden om att alltid se till barnets bästa:

”Så länge en biologisk förälder är i livet blir denne ende rättslige föräldern. Det är bara han som kan besluta om skola och vaccination, skriva under papper och kallas till utvecklingssamtal”. (”Barn i kläm av föräldrad lagstiftning” Svenska dagbladet 18-02-2004).

Exemplet ska symbolisera vad som händer om en biologisk förälder dör. ”Medföräldern” har vid den biologiska föräldrarnas bortgång ingen juridisk rätt att fortsätta vara förälder till barnet då de inte har något biologiskt band till varandra. Singer menar att detta är ett av de problem homosexuella par kan stöta på om de inte adopterat partnerns barn.

Ett helt annat perspektiv presenteras i artikeln ”Rör inte äktenskapsbalken!” (2004) där Kristdemokraterna debatterar för att homosexuellas rättigheter bör begränsas. Kristdemokraterna anser sig vara det enda parti som står upp för barnens bästa och vill således behålla äktenskapet som samlevnadsform mellan man och kvinna. Deras syn på vad

som är barnets bästa är att barn har rätt till att bli omhändertagna och omvårdade av båda sina biologiska föräldrar eftersom att biologiska föräldrar båda är ansvariga för barnets tillblivelse. Deras resonemang fortsätter där de anser att barn har rätt till en manlig och kvinnlig förebild samt till sina biologiska föräldrar. De menar att staten inte ska medverka till att barn från början berövas rätten till en av sina biologiska föräldrar. Artikelns viktunkt ligger på att utesluta homosexuella i äktenskapsbalken då de anser att detta är en samlevnadsform som endast kan ingås av en man och en kvinna.

8.3 Synen på regnbågsbarn

8.3.1 De ”idealiserade” regnbågsbarnen

Det finns som tidigare nämnt en mängd olika sätt att argumentera för och mot homosexuellt föräldraskap. Dessa i sin tur kan framställa en bild som antingen konstruera homosexuellt föräldraskap som något avvikande eller som något normalt. Vi har valt att benämna barn till homosexuella föräldrar som *regnbågsbarn* då detta är ett begrepp som används i en stor del av den litteratur vi läst. Regnbågsbarn är ett namn som kommer ur begreppet regnbågsfamiljer vilket i grunden betyder ”en familj med stora variationer” (www.ne.se). Synen på barn som lever inom regnbågsfamiljer skiljer sig avsevärt, och beskrivningen av ”dem” är oftast antingen väldigt positiv eller mycket negativ. I detta avsnitt ska vi redogöra för de artiklar som argumenterar positivt för regnbågsbarn och som i sina framställningar ”idealiserar” de barn som växer upp med homosexuella föräldrar.

I Artikeln ”Internationella forskare: ”Homooptioner gynnar barnen”” (2002) anser ett antal forskare att homosexuella, på grund av de svårigheter de stött på under livet, är speciellt lämpade att bistå de adopterade barnen i att acceptera sig själva och må bra trots att de är annorlunda. Deras åsikter markeras bland annat genom nedanstående citat;

”Vi bedömer det som troligt att homosexuella, som också har fått konstruera sina identiteter i ett samhälle där majoriteten är annorlunda, är särskilt lämpade att bistå adopterade barn i att acceptera sig själva och må bra trots att de är annorlunda” (”Internationella forskare: ”Homooptioner gynnar barnen”” Dagens Nyheter 22-05-2002).

Att homosexuella har fått konstruera sina identiteter i ett samhälle där de flesta är heterosexuella menar forskarna således är till fördel för barnet.

Joyce McDougall berättar i artikeln ”Barnalängtan hör inte ihop med sexualiteten (2002) om en studie av barn som levde ensamma med sina mammor. I den ena gruppen levde mamman ensam med barnet och i den andra gruppen levde mamman tillsammans med en lesbisk partner. Studien pekade på att barnet som levde tillsammans med två lesbiska föräldrar visade färre neurotiska symtom än gruppen där barnet endast levde med en mamma. Studien går att tolka på olika sätt, antingen kan resultatet peka på att lesbiska mammor är förenligt med ett bra liv för barnet eller så säger resultatet endast att det är viktigt med två vuxenkontakter.

Margareta Hydén och Karin Zetterqvist Nelson, båda forskare, hävdar att barn som adopteras av samkönade par eller blivit till genom inseminering är oerhört planerade och välkomnande. De menar att föräldrarna har hunnit tänka igenom vad som är viktigt för barnet och vad de vill ge dem vilket gör dem lämpade som föräldrar (”Barn i kläm av föräldrad lagstiftning 2004). Hydén och Zetterqvist Nelson ges inte särskilt stor plats i artikeln men nämner även att de tror att adopterade barns situation kommer att likna heterosexuella familjebildningar i framtiden. Hydén säger att homosexuella par är människor som varit öppna med sin sexualitet vilket hon i sin tur menar innebär att de också är öppna mot barnen och följaktligen till fördel för barnet. Artikeln avslutas med att en lesbisk mamma ger sin syn på framtiden:

”Det är verkligen en babyboom i gayvärlden, så Olle kommer att ha många kamrater som växer upp som han”. (”Barn i kläm av föräldrad lagstiftning” Svenska dagbladet 18-02-2004).

Citatet kan möjligen ses som en indikation på att samhällets synsätt gällande det homosexuella föräldraskapet håller på att förändras och att det börjar infinna sig en större acceptans i samhället gentemot en annan typ av föräldraskap än det heterosexuella.

8.3.2 De ”stackars” regnbågsbarnen

I artiklarna glorifieras eller idealiseras inte bara regnbågsbarnen utan de framställs även som väldigt utsatta och sårbara av vissa skribenter. Bland dem som kritiserar den nya familjeformen kan det anas en attityd som ifrågasätter hur barn i annorlunda familjer bemöts och mår.

Bojan Tivic från KDU-Stockholm är tydlig då han menar att barn inte skall användas som "murbräcka" i artikeln "Han kämpar för de homosexuellas rätt" (2002). Tivic uppger att han tror att ett barn som växer upp i en mindre stad med homosexuella föräldrar kan få det mycket svårt, något han själv som homosexuell inte skulle ha velat uppleva. I flera av artiklarna framkommer även uppfattningen om adoptivbarn som särskilt utsatta redan från början. De talare som använder sig av argument av denna karaktär menar att homosexuella föräldrar skulle vara ytterligare en påfrestning för dessa barn ("Intensiv debatt i riksdagen" 2002). Som vi nämnt tidigare menar Ingrid Stierna, familjerättshandläggare, att adoptivbarn redan har det svårt som det är;

"De blir redan ifrågasatta i svenska samhället och homosexuella föräldrar kan bli ytterligare en frågeställning att bära på för dem". ("Svårt att adoptera trots ny lag" Svenska dagbladet 01-02-2003).

I artikeln "Vi säger ja för barnens skull" (2002) ställer sig författarna kritiska till argument som menar att barn kommer fara illa och mobbas. De håller inte heller med om att homooptioner skulle vara en dålig idé och förbjudas, utifrån tidigare argument. I artikeln "Nya familjer får plats i lagen" (2003) uttrycker föräldrarna till Olle, som tillkommit genom insemination, en oro för att deras son skall präglas av att föräldrarna ifrågasätts på grund av sin sexuella läggning. Men de oroas också av det faktum att Olle kan komma att behöva försvara sig själv på grund av deras livsval.

9. ANALYS

Vi har i teoridelen beskrivit hur den socialkonstruktivistiska teoriansatsen fokuserar på hur vi förstår verklighet med utgångspunkt i den kontext och det samhälle där vi lever. En betydande aktör i skapandet är media då det har en stark genomslagskraft i samhället och en förmåga att nå ut till befolkningen. Då media ständigt påverkar människan genom diverse mediala kanaler kan det vara svårt för den enskilde att skapa egna objektiva uppfattningar. Utifrån den socialkonstruktivistiska tanken kan detta ses som att sanningshalten i budskapen spelar mindre roll (Sahlin 2002). Det är snarare hur åhörarna, *audience*, uppfattar budskapet som är av störst betydelse (Loseke 2008). Redan vid födseln socialiseras människan in i på förhand givna ramar och befintliga institutioner och blir genom detta socialiserad in i ett redan existerande samhälle (Wenneberg 2009). Detta medför sedan att vi tar vissa företeelser för givna och betraktar dem som "verkliga" (*ibid*).

Ambjörnsson (2006) menar att heterosexualliteten är den rådande samhällsnormen vilket utifrån Wennebergs (2009) resonemang skulle kunna betyda att människan redan vid födseln socialiseras in att uppfatta heterosexualliteten som det naturliga levnadssättet. För att kunna påverka människors uppfattning om exempelvis sexualitet eller föräldraskap krävs det att någon gör anspråk för hur detta bör se ut (Loseke 2008). Ett anspråk, *claim*, som har till syfte att påvisa att det homosexuella föräldraskapet är fel, kan anas i Alf Svenssons uttalande:

”Jag väddjar till Sveriges riksdag att se till att adoptivbarn ska slippa uppleva något som alla barn garanterat inte behöver uppleva att få enbart två pappor eller två mammor”. (”Intensiv debatt i riksdagen” Sydsvenskan 05-06-2002).

Svensson blir genom påståendet en *claim-maker* då han gör anspråk på att veta hur en familj bör se ut. Vi kan utifrån Losekes (2008) teori om att det finns en hierarki bland *claims-makers* anta att Svenssons uttalande får en relativt stor genomslagskraft på grund av hans yrke som framstående politiker. Svensson når, i och med sin höga position, med stor sannolikhet en relativt stor åhörargrupp, *audience*. Hans påstående kan ses som en av de faktorer som Ambjörnsson (2006) talar om, en handling, som bidrar till att upprätthålla heterosexualliteten som samhällsnorm. Ett led i detta blir att det homosexuella föräldraskapet konstrueras som något avvikande och icke önskvärt.

Ambjörnsson (2006) menar att heteronormen genom tiderna tagit sig olika uttryck - från att förbjuda homosexualitet i lagar till att det idag skett en ökning av hatbrott mot HBT-personer. Ett centralt argument i de artiklar vi arbetat med är att barn till homosexuella föräldrar kommer att bli utsatta för mobbing och fara illa, detta baserat på deras föräldrars sexuella orientering. Det kan antas att ökningen av hatbrott mot homosexuella stärker argument som hänvisar till risken för mobbning. *Claims-makers* har strategier för att öka trovärdigheten i sina påståenden och ett vanligt sådant är att tillskriva problem extrema konsekvenser (Loseke 2008). Att framställa det homosexuella föräldraskapet som något som kommer att ge negativa konsekvenser för barnet skulle således kunna vara en medveten strategi för att öka trovärdigheten i sina *claims*. Ett annat exempel på strategier som *claims-makers* ofta använder sig av för att förstärka sina *claims* är att ”utelämna” rader för läsaren. Genom detta tillvägagångssätt tillåter författaren läsaren att själv konstruera fortsättningen på påståendet. Möjligen skulle detta kunna vara en önskad effekt som Bojan Tivic vill uppnå när han avslutar sitt argument med;

”Jag skulle inte vilja växa upp i en mindre stad med homosexuella föräldrar” (”Han kämpar för de homosexuellas rätt” Sydsvenskan 03-08-2002)

En möjlig tolkning utifrån Losekes (2008) resonemang är att Ticic vill få läsaren att själv fundera över vilka konsekvenser ett homosexuellt föräldraskap kan ge för ett barn. Ticic som själv är homosexuell och på grund av sin sexuella läggning blivit utsatt för hatbrott får möjligen större trovärdighet då han trots sin sexuella orientering väljer att ställa sig kritisk till ”homooptioner”. Med stor sannolikhet är misshandeln som Ticic utsattes för det grundläggande motivet till hans uttalande. Loseke (2008) menar att det är vanligt att *claims* baseras på personers subjektiva upplevelser. En annan viktig del för *claims-makers* är att anpassa sina *claims* efter publiken eftersom olika typer av publik blir övertygade av olika typer av *claims*. En möjlig tolkning är att Ticics *claim* når en bred publikskara, *audience*, då han både är homosexuell men också en av motståndarna till ”homooptioner”. Ticics uttalande kan möjligen resultera i att han får fler uppdelningar inom den publik han når. De kan antas att de som ställer sig positiva till ”homooptioner” tar ställning mot hans yttrande. En ytterligare strategi för att öka ett *claims* kredibiliteten är att använda sig av ord som skapar starka känslor hos läsaren (*ibid.*). Christel Anderborg skulle kunna exemplifiera detta i sitt uttalande gällande ”homooptioner”;

”De som adopterats är sårbara och bör inte utsättas för ytterligare påfrestningar”. (”Intensiv debatt i riksdagen” Sydsvenskan 05-06-2002).

Ytterligare ett exempel på *claims* som innehåller känsloladdade ord är när Bojan Ticic säger;

”Attityderna måste förändras först, man ska inte använda barnen som murbräcka”.(”Han kämpar för de homosexuellas rätt” Sydsvenskan 03-08-2002).

Sårbara, påfrestningar och murbräcka är ord som med stor sannolikhet kan skapa känslor hos åhörarna, *audience*, vilket kan leda till att de har lättare att ta till sig påståendet. Vi kan anta att det som dessa ord står för inte är något en förälder skulle vilja utsätta sitt barn för.

9.1 Skapandet av det positiva föräldraskapet

De artiklar som har en positiv syn på det homosexuella föräldraskapet förespråkar en familjeform som bryter mot den heterosexuella normen. I likhet med dem som talar *mot* alternativa familjeformer är förespråkarna även de *claims-makers*. I kontrast till de negativa talarna hänvisar de positivt inställda rösterna till likheterna mellan homosexuella och heterosexuella föräldrar. De i sin tur menar bland annat att det inte finns några forskningsbelägg som visar att det homosexuella föräldraskapet ger några negativa konsekvenser för barnets välmående. I artikeln ”Internationella forskare: ’homooptioner gynnar barnen’” (2002) ger forskarna ett exempel på hur det snarare kan ge positiva effekter för barnet;

”Vi bedömer det som troligt att homosexuella, som också har fått konstruera sina identiteter i ett samhälle där majoriteten är annorlunda, är särskilt lämpade att bistå adopterade barn i att acceptera sig själva och må bra trots att de är annorlunda” (”Internationella forskare: ’homooptioner gynnar barnen’” Dagens Nyheter 22-05-2002).

Uppbyggnaden och innehållet i citatet ökar legitimiteten i påståendet då de menar att homosexuella i förhållande till majoriteten är annorlunda men att detta kan ses som en tillgång för barnet. Argumentet går att se ur ett allmänt perspektiv; har en person befunnit sig i en påfrestande situation kan det underlätta att möta andra som har liknande erfarenheter och därmed kan relatera till ens upplevelse. Eftersom argumentet går att applicera i flera olika situationer kan vi anta att denna typ av påståenden tilltalar en bred publik, *audience*. Loseke (2008) menar som tidigare nämnt att det är viktigt för en *claims-maker* att frambringa känslor hos publiken för att göra påståendet trovärdigt. Det finns en tendens att idealisera den alternativa familjeformen och regnbågsbarnen. I flera av artiklarna menar förespråkarna att de homosexuella föräldrarna kan vara bättre lämpade föräldrar då de tvingats att planera inför barnets tillkomst. I och med den noggranna planeringen menar talarna att barnen är oerhört välkomna och att det viktiga är att barnen får växa upp i en kärleksfull miljö. De som uttalar sig gällande vad som är viktigt för barn är bland andra forskare och enligt Loseke (2008) är forskare de som anses ha högst trovärdighet i sina uttalanden.

De röster som talar för det homosexuella föräldraskapet utmanar som sagt det rådande systemet som upprätthåller den heterosexuella normen. Precis som Ambjörnsson (2006) påpekar är det inte enskilda personers val som är av intresse när man talar om heteronormativitet utan det system som förespråkar en viss livsstil. Detta gör talarna då de

kritiserar den dåvarande lagstiftningen som hindrade homosexuella par att prövas som adoptivföräldrar. Att exkludera de samkönade paren kan ses ett indirekt upprätthållande av den heterosexuella livsstilen. Ett resultat av detta är att det homosexuella föräldraskapet konstrueras som den avvikande familjeformen. Som vi nämnt tidigare är förespråkarnas grundargument att det är föräldrars lämplighet som skall avgöra och inte deras sexuella orientering. Utifrån Ambjörnssons (2006) resonemang kring vad som ses som det ”naturliga” levnadssättet, kan detta påstående, *claim*, ses som en ytterligare utmaning mot samhällets generella syn på familjen och därmed också mot heteronormen.

Oavsett om talaren är för eller mot det homosexuella föräldraskapet har de gemensamt att barnets bästa alltid bör komma i första hand. Trots att åsikterna går isär huruvida homosexuella bör eller inte bör få adoptera eller inseminera, kan båda ”sidor” konstruera sina *claims* på ett sätt som når ut till en bred publik. Genom att använda begreppet *barnets bästa* kan talarna känna sig relativt säkra på att deras *claim* kommer att få en positiv reaktion då det kan antas att de flesta vill barns bästa. Detta kan återigen kopplas till Losekes (2008) resonemang gällande hur viktigt det är för *claims-makers* att framkalla en känsla hos läsaren för att öka trovärdigheten i sitt påstående. De som anser att homosexuella inte är lämpliga som föräldrar sänder ut ett underliggande budskap om att denna familjeform kan leda till exkludering. De syftar då till hur barnet kan komma att behandlas inom exempelvis skolans sfär. I motsats till detta budskap menar förespråkarna att de homosexuella föräldrarna på grund av sina erfarenheter besitter en hög kompetens som kan komma att ge goda förutsättningar för dessa barn. Diskussionen gällande barns bästa tar avstamp i familjeformens utsatthet respektive föräldrarnas omsorgsförmåga.

10. SLUTDISKUSSION

Vi hade som syfte att se hur homosexuellt föräldraskap konstrueras i svenska dagstidningar. Våra frågeställningar anser vi har hjälpt oss att besvara vårt syfte. För att kunna se hur det homosexuella föräldraskapet konstrueras ansåg vi att en socialkonstruktivistisk teoriansats kombinerat med ett heteronormativt perspektiv skulle vara till hjälp för att bland annat belysa de olika uppfattningar som finns inom debatten. I vår undersökning kartlägger vi hur de olika ståndpunkterna går isär och på vilket sätt de olika talarna valt att uttrycka dessa. Vi fann det intressant att undersöka hur något konstrueras utifrån en teoriansats som utgår från att det som människan uppfattar som verkligt endast är en konstruktion. Utgår man från en socialkonstruktivistisk tanke är normen, som menar att det heterosexuella föräldraskapet är

den ”normala” familjeformen, också en konstruktion. Det är utifrån vad Ambjörnsson (2006) menar en konstruktion som skapats av samhällets rådande system, handlingar och relationer.

Under tiden vi arbetat med vårt material har vi kunnat urskilja drag i texterna. Det går att finna begrepp och resonemang i texterna som vi anser är karakteristiska utifrån om talaren är för eller mot homosexuellt föräldraskap. Detta gäller dels resonemang gällande barnets situation men även resonemang och argument för hur man ser på homosexuellas rättigheter. Ledorden för de som är *för* samkönat föräldraskap är exempelvis *goda föräldrar*, *föräldrars lämplighet* samt *uppväxtmiljö*. I beskrivandet av vad som anses vara barnets bästa menar de flesta talarna som är för homosexuellt föräldraskap att det centrala och viktigaste för ett barn är att det har goda föräldrar som kan bidra till en kärleksfull miljö. Resonemangen grundar sig ofta i att det är lämpligheten som förälder och inte en persons sexuella läggning som ska avgöra om någon ska få rätten att prövas för adoption eller inte. I dessa texter refererar ofta talarna till att det inte finns några belegg för att homosexuella föräldrar skulle vara sämre föräldrar på grund av deras sexuella läggning, av tidningsartiklarna att döma. Avsaknaden av forskningsbelegg för att barn till homosexuella föräldrar skulle må sämre än barn till heterosexuella föräldrar, menar vissa talare är ett starkt belegg i sig för att tillåta samkönade par att prövas som adoptivföräldrar.

Artiklarna som ställer sig negativt till homosexuellt föräldraskap tenderar att beskriva vilka konsekvenser ett homosexuellt föräldraskap kan ge för barnet, vilka de menar inte är förenliga med barnets bästa. Betoningen ligger på att barnet kan *ta skada*, både utifrån ett samhällsperspektiv och ur ett psykologiskt perspektiv. De menar att skada kan uppstå då risken för att bemötas av negativa åsikter är stor. Risken för detta menar aktörerna finns eftersom samhällets negativa attityd mot homosexuellt föräldraskap är för stark. Samhällets negativa attityd kan resultera i att barnet måste bemöta fördomar inom exempelvis skolans sfär och riskerar då att bli *mobbade*. Kärnan i resonemangen är att samhället inte är redo för dessa familjebildningar. Talarna understryker också att adoptivbarn från början är *sårbara* och att homosexuella föräldrar kan orsaka att barnet psykiska hälsa försämras. Liknande argument används när talarna skildrar sin syn på barn till homosexuella föräldrar. I texterna idealiseras eller överproblematieras dem vi här kallar för regnbågsbarnen. Från bägge håll använder man sig av relativt dramatiska och målande beskrivningar av barnen och deras situation. Det är mycket svårt att få en nyanserad och objektiv bild då det av vissa talare, från bägge håll, beskrivs i extrema ordalag. Ser vi till dem som förespråkar de alternativa familjeformerna kan vi skönja en idealiserad bild av dessa barn och föräldrar som näst intill

överlägsna den ”vanliga” familjen och dess medlemmar. Till exempel menar några av förespråkarna att homosexuella föräldrar kan vara särskilt lämpade att ta hand och vägleda adoptivbarn från andra länder, då de själva upplevt utanförskap. De menar också att homosexuella föräldrar skulle kunna vara bättre föräldrar eftersom de verkligen fått tänka igenom sin relation till varandra och det faktum att de vill skaffa barn. Ytterligare ett argument är att barnen är oerhört välkomna och föräldrarna hunnit tänka igenom vad som är viktigt för barnen och vad de vill ge dem. De hänvisar till forskning som visar att en grupp med barn till lesbiska mödrar visade betydligt färre neurotiska symptom än gruppen med barn till ensamstående mammor.

Vi har kunnat utläsa att talarna ser olika på det homosexuella föräldraskapet och dess för- och nackdelar. De talare som är för internationell adoption betonar starkt att det handlar om *rätten att prövas* för adoption, inte om adoption som en rättighet. Enligt dessa resonemang är adoption inte en rättighet för någon men att det är diskriminerande att inte ge alla vuxna, oavsett läggning, ges rätten att prövas. Dessa röster poängterar även vikten av att det är den specifika situationen som bör avgöra. Kritiska röster menar att de som är *för* inte tänker på barnens rätt utan på de vuxnas rätt. I artiklarna kan man se hur alla parter gör anspråk på barnets bästa som förhållningssätt och utgångspunkt. Alla röster använder sig av barnets bästa men från olika infallsvinklar. Några av dem som är mot internationell adoption är däremot positiva till närstående adoption vilket de menar innebär en familjerättslig trygghet för barnen. Vad vi kan utläsa då är att fokus skiftar från lämplighet, vilket annars är ett vanligt förekommande argument, till att istället tala om en förbättring av barnets situation. Vi kan då anta att de inte anser att internationell adoption skulle innebära samma förbättring för barnet och dess situation, där således föräldrarnas lämplighet är det som får störst fokus. Angreppspunkterna varierar följaktligen beroende på om man är för eller mot homosexuellt föräldraskap.

11. AVSLUTANDE REFLEKTIONER

Vår upplevelse av den forskning som gjorts på området är att den är begränsad men under utveckling. Det har bidragit till en insikt om att begreppet regnbågsfamiljer är relativt nytt på forskningsarenan. Den forskning vi tagit del av är mångfacetterad då de olika undersökningarna angriper området från olika vinklar. Det finns studier som gjorts på adopterade barn till homosexuella föräldrar vilka visat att det inte går att se några skillnader

på barns beteendeproblem utifrån föräldrarnas sexuella orientering. I internationella studier har det i intervjuer framkommit att homosexuella föräldrar upplever ett starkt motstånd från samhället, trots att det finns forskning som visar att de inte är sämre föräldrar än heterosexuella. Halldén, Hydén och Zetterqvist Nelsons (2007) forskning har en viss likhet med Lees (2009) studie då de intervjuat homosexuella par kring deras tankar, känslor och upplevelse av föräldraskap. Mest nära vår studie ligger den som Malmqvist och Zetterqvist Nelson gjort då de studerat den retorik som används för att påverka samhällsattityder. Som situationen ser ut i dagsläget anser vi att det behövs mer forskning på området. Anledningen till detta är att vi insett att en del av de argument som används mot homosexuellt föräldraskap ofta refererar till att det inte finns någon forskning som stödjer familjeformen. Det vi också upptäckt är att mycket forskning är koncentrerad på homosexuella mödrar. Vi hoppas att vår studie kan bidra med vidare funderingar kring området men också att synliggöra de motsättningar som finns gällande homosexuellt föräldraskap.

12. REFERENSLISTA

Ambjörnsson, F. (2006). *Vad är Queer?* Stockholm: Natur och Kultur.

Averett, P. Nalavay, B. & Ryan, S. (2009). An Evaluation of Gay/Lesbian and Heterosexual Adoption. *Adoption Quarterly*. 2009 12, 129-151.

Barn i kläm av föräldrad lagstiftning (18-02-2004) Svenska dagbladet.

Barnlängtan hör inte ihop med sexualiteten (16-09-2002) Svenska dagbladet

Bergström, G. Boréus, K. (2000) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Etiska regler för pressen (2010) (elektronisk), <http://www.po.se/regler/30-etiska-regler-foer-press-tv-och-radio>, (2011-01-05).

Fem moderater röstar mot partiet om homooptioner: ”Vi säger jag för barnens skull” (03-06-2002) Dagens Nyheter

Foucault, M. (2002). *Sexualitetens Historia. Viljan att veta* Göteborg: Daidalos.

Friberg, F. (2006) *Dags för uppsats – vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Lund: Studentlitteratur.

Halldén, G. Hydén, M. & Zetterqvist Nelson, K. (2003). Familjeliv och homosexualitet. I Margareta Bäck -Wiklund & Thomas Johansson (red.): *Nätverksfamiljen*. Stockholm: Natur och Kultur.

Han kämpar för de homosexuellas rätt (03-08-2002) Sydsvenskan.

Intensiv debatt i riksdagen (05-06-2002) Sydsvenskan.

Internationella forskare: ”Homooptioner gynnar barnen” (22-05-2002) Dagens Nyheter.

Inga problem att adoptera Agnes (07-08-2004) Sydsvenskan.

Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lee, J.(2009). This is normal for Us: resiliency and resistance amongst lesbian and gay parents. *Gay & Lesbian Issues & Psychology Review*. 2009, Vol. 5 Issue 2, 70-80.

Loseke, D. (2008). Thinking about social problems: an introduction to constructionist perspectives New York: Aldine de Gruyter.

Lundman, B. & Granheim, U. (2009) ”Kvalitativ innehållsanalys” I Monica Granskär och Birgitta Höglund-Nielsen, (red.): *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso-och sjukvård* Lund: Studentlitteratur.

Malmqvist, Anna, Zetterqvist Nelson Karin (2008). Diskursiv diskriminering av regnbågsfamiljer :En analys av argument mot likställande av homo- och heterosexuellas föräldraskap. *Socialvetenskaplig tidskrift*. 2008 Vol. 15:3-4, 296-315.

Nationalencyklopedin (2010) ”regnbågsfamiljer” (elektronisk), *Nationalencyklopedins officiella hemsida*, <www.ne.se> (2010-11-15).

Nya familjer får plats i lagen (31-01-2003) Dagens Nyheter.

Olofsson, A. & Öhman S. (2009) *Risker i det moderna samhället: samhällsvetenskapliga perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Proposition 2001/02:123 ” Partnerskap och adoption” (elektronisk), *Riksdagens officiella hemsida*, www.riksdagen.se, (2010-12-12).

Referensskrivning (2010) ”Lathund för referensskrivning” (elektronisk), <www.ped.gu.se> (2010-12-12).

Riksförbundet för sexuellt likaberättigade (2010) ”Heteronormativitet och dess konsekvenser” (elektronisk) *RFSLs officiella hemsida*, <www.rfsl.se> (2010-10-19).

Rör inte äktenskapsbalken! (17-04-2004) Svenska dagbladet.

Searle, J. R. (1999) *Konstruktionen av den sociala verkligheten*. Göteborg: Daidalos

SOU 2001:10 *Barn i homosexuella familjer* (elektronisk), *Regeringens officiella hemsida*, www.regeringen.se (2010-10-31).

Stenholm, S. & Strömberg, C. (2004) *Homofamiljer: Guide i praktiska, juridiska och ibland absurda frågor för homosexuella som vill ha barn*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Svårt att adoptera trots ny lag (01-02-2003) Svenska dagbladet.

Swärd, H & Starrin, B. (2006) ”Makt och socialt arbete” I Anna Meeuwisse, Sune Sunesson och hans Swärd, (red.): *Socialt arbete en grundbok* Natur och Kultur: Stockholm

Vetenskapsrådet (2002) ”Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning”, (elektronisk), *Vetenskapsrådets officiella hemsida*, <www.vr.se> (2010-11-01).

Wenneberg, B. (2001) *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber AB.

Widerberg, K (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Winther Jørgensen, Marianne/Phillips, Louise (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Zetterqvist Nelson, K. (2010) *Barnets familjer ur barnkulturella perspektiv*. Stockholm: Centrum för barnkulturforskning vid Stockholms universitet.

Zetterqvist Nelson, K. (2007). *Mot alla odds – Regnbågsföräldrars berättelser om att bilda familj och få barn*. Malmö: Liber AB.

BILAGA 1 - Frågeschema

1. Vilket ämne berörs?
2. Berörs homosexuellt föräldraskap i texten?
3. I vilken kontext nämns homosexuellt föräldraskap?
4. Vem talar i texten?
5. Hur beskrivs homosexuellt föräldraskap i texten?
6. Är texten negativt eller positivt inställt till homosexuellt föräldraskap?
7. Hur ser talarna på homosexuellas rättigheter?
8. Hur beskrivs barnen?
9. På vilket sätt beskrivs barnets bästa i texten?
10. Beskrivs barnets bästa i förhållande till homosexuellt föräldraskap?
11. Sätts barnets bästa i kontrast till vuxnas rätt till föräldraskap?
12. Ur vilket/vilka perspektiv beskrivs barnets bästa?
13. Hur beskrivs de homosexuella föräldrarna?
14. Hur ser talarna på barn till homosexuella föräldrar?